

DECEMBER
2021

LEVENDE NATUR

ÅRGANG 39

EN KRYBSKYTTES BEKENDELSER

Mød 70-årige Thomas Kabarebe, der blev krybskytte som 14-årig, men i dag lever som biavler og hjælper WWF med at passe på naturen

LYS I MØRKET: SÅDAN REDDER
VI ALLE HAVETS SKILDPADDER

DERFOR FORSVINDER
NATTERGALEN FRA DANMARK

ÅRET DER GIK: 12 VILDE
SUCCESER FOR NATUREN

SÅDAN HAR DU HJULPET NATUREN OVERALT I VERDEN

Danmark ligger tårnhøjt på listerne over verdens bedste steder at bo. Her er trygt og sikkert, vi har adgang til sundhed og uddannelse, og vi kan stole på, at stort set alle vores medborgere vil os det godt.

Men sådan er det desværre ikke alle steder i verden. Og nye undersøgelser viser, at menneskets hårde omgang med vores planet formentlig vil gøre alting endnu værre i fremtiden. Den globale opvarmning, den omfattende fældning af verdens skove og truende vandmangel vil ifølge FN formentlig drive mellem 150 til 200 millioner mennesker på flugt i 2050. Når rub og stub tælles med, er der "kun" omkring 80 millioner flygtninge og såkaldt internt fordrevne i hele verden i dag.

Tilbagegangen i naturen i dag vil således kræve store menneskelige ofre i fremtiden. Derfor arbejder WWF aktivt for at sikre, at vi også har glæde af naturens ydelser i fremtiden. Vi bevarer verdens skove og planter nye, så de også i fremtiden kan regulere klimaet og holde på regnen og dermed give vand, mad og skygge. Vi hjælper med at skabe nye typer af landbrug, fiskeri og produkter, der ikke har natur på samvittigheden – fra Danmark til Afrika og Sydamerika. Og vi hjælper danske virksomheder med at producere klogere og smartere, så de ikke slider på planeten, men snarere giver mere tilbage, end de tager.

Lyder det for godt til at være sandt? Det er det faktisk ikke. Og i denne udgave af Levende Natur kan du få syn for sagen. Her kan du læse om en lang række

projekter, der gør en afgørende forskel for verdens natur lige nu og her. I Myanmar arbejder WWF's medarbejdere for eksempel med at redde enorme regnskovsområder, der er langt større end hele Danmark. I Uganda hjælper vi krybskytter ud af deres livsfarlige erhverv og giver dem et nyt arbejde, som er mere i pagt med naturen. Og i Australien beskytter og genopretter vi naturen for at sikre, at den er mere modstandsdygtig over for tørke, temperaturstigninger og i sidste ende skovbrande.

Hvert eneste af disse projekter sikrer livsvigtig natur i fremtiden. De sikrer også en mere bæredygtig fremtid, hvor mennesker overalt i verden også har noget at leve af om 40 år. Tilmed minimerer de risikoen for, at FN's skrækscenarier om tørke, vandmangel og flygtningekatastrofer bliver en realitet.

Og så er projekterne danske. Finansieret af dig og mig. Til glæde for os selv, vores børn og resten af verden.

Tak, fordi du er med på rejsen. Vi kunne ikke have gjort det uden dig!

De bedste naturhilsner

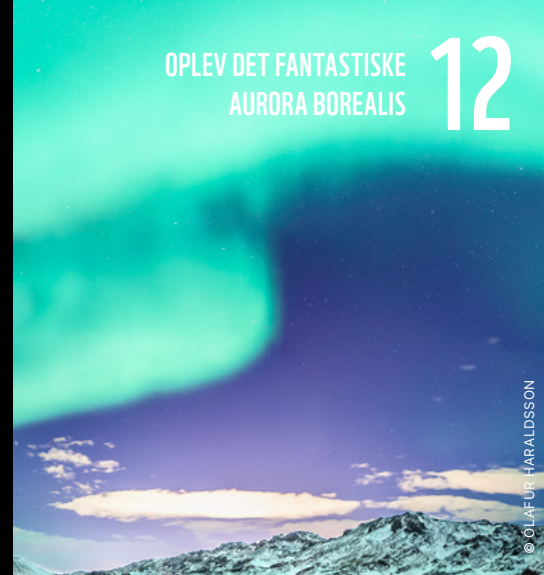
Bo Øksnebjerg
Generalsekretær, WWF Verdensnaturfonden

FIND UD AF, HVORDAN VI OMVENDER KRYBSKYTTER I UGANDA 20

© JONAS LYSHOLDT EJDESKOV

OPLEV DET FANTASTISKE AURORA BOREALIS 12

© OLAF UR HARALDSSON

12 TRIUMFER FOR NATUREN OG DE VILDE DYR 6

© RICHARD BARRETT / WWF-UK

16
Mød fem dyr
SÅDAN TACKLER DE VARMEN

© ADRIANO GAMBARINI

IBEN MARIA ZEUTHEN
LIDER AF SOLASTALGIA 26

© CARSTEN BUNDEGAARD ANDERSEN

LYSET REDDER HAVSKILDPADDER 14

© ANTONIO BUSIELLO

WORLD WIDE FUND FOR NATURE

er en privat og uafhængig organisation, der arbejder for at løse globale natur- og miljøproblemer.

WWF arbejder over hele kloden, hvor WWF Verdensnaturfonden er den danske afdeling.

Formålet med WWF's arbejde er at sikre naturen som livsgrundlag for mennesker og dyr.

Læs mere om WWF Verdensnaturfonden på wwf.dk.

WWF Verdensnaturfonden
Svanevej 12
2400 København NV
Tlf. 33 36 36 35
E-mail: wwf@wwf.dk
Giro 500-2001

Ansvarshavende redaktør
Mette Dyhr

Redaktør
Maria Houen Andersen

E-mail til redaktionen
m.andersen@wwf.dk

AD
Carli Hyland

Forside
Jonas Lysholdt Ejderskov

Tryk
All Graphic

Oplag
15.500

Bliv WWF Naturvogter og vær med til at redde naturen og forhindre udryddelsen af vilde dyr. For 50 kroner om måneden gør du en kæmpe forskel. Alle Naturvogtere modtager Levende Natur fire gange om året.

MIX
Papir fra ansvarlige kilder
FSC® C041505

SILVER
PurePrint™ by KLS

No. 001
KLIMA-NEUTRAL
TRYKSAG

“JEG BRINGER GERNE ELEFANTEN IND I RUMMET”

FOTO: JONAS LYSHOLDT EJDERSKOV

Generalsekretær i WWF Verdensnaturfonden, Bo Øksnebjerg, ser det som sit fornemmeste job at sørge for, at vi aldrig glemmer elefanten i rummet. Både når han sidder til bords med politikere, virksomhedsbosser og den helt almindelige dansker. Nogen skal turde sige de upopulære sandheder om naturens tilstand, selvom det ødelægger den gode stemning.

Støtdanden er en kopi og ikke en ægte støtdand fra en elefant.

5 skarpe til manden i spidsen for WWF Verdensnaturfonden

1 Hvornår gik det op for dig, at du skulle kæmpe naturens sag?

Allerede som barn var jeg vanvittigt optaget af dyr og havde en drøm om at blive en ny David Attenborough eller Jaques Cousteau, der skulle udforske verdens fjerneste egne. Men da jeg læste biologi på universitetet fik jeg et studenterjob i Naturstyrelsen i den afdeling, der holder øje med ulovlig handel med udryddelsestruede dyr. Her så jeg, hvordan smuglere forsøgte at snige sjældne dyr gennem tolden i Københavns Lufthavn og forstod, at det måtte stoppes for enhver pris.

3 Den største udfordring som generalsekretær lige nu?

Uha, der er mange! Det er faktisk det største problem. Naturen er presset overalt: klimaet, skovene, havene, vores ferskvandsreserver. Men skal jeg fremhæve en ting, så er det vigtigste, at vi får politikerne og virksomhederne til at sætte ambitiøse mål med tilhørende planer for, hvordan vi redder verdens natur og dyreliv. Det gælder både i Danmark, og når verdens ledere skal mødes for at lave en international 'Paris-aftale' for naturen i Kina næste år.

4 Giv et øjebliksbillede af den verden, du ser for dig i 2050

Selvom verden lige nu får det værre og værre for hver dag, der går, er jeg faktisk forsigtig optimist for fremtiden. Om 30 år vil vi have markant mere vild natur i verden. Tilbagegangen vil være stoppet, og vi har genskabt en stor del af den natur, der allerede er gået tabt. Presset på naturen forsvinder, fordi vi i fremtiden producerer vores varer på en helt anden måde end i dag. Alting kan skilles ad og bruges igen og igen. Vores madvarer vil blive produceret i lukkede systemer, som er meget mere produktive og miljøvenlige end i dag. Vi dyrker afgrøder i mange lag i enten drivhuse eller under skovenes træer. Vi fisker med helt nye metoder og spiser andre typer af madvarer, der kan produceres i pagt med naturen. Det vil forhåbentlig også betyde, at nogle af de udryddelsestruede dyr bliver mere almindelige igen.

BO TALER MED EN TIDLIGERE KRYBSKYTTE I UGANDA. MANDEN ER GENNEM ET WWF PROJEKT BLEVET ANSVARLIG FOR LANDSBYENS VANDFORSYNING.

2 Hvad er du mest stolt over i din tid hos WWF?

Jeg er meget stolt af det hold af fantastiske eksperter, som vi har fået samlet på Verdensnaturfondens danske kontor de seneste år. Her sidder nogle af verdens førende specialister, der ved mere om dansk og international skov, handel med udryddelsestruede dyr og Østersøens fiskekvoter end nogen andre. De rådgiver regeringer, virksomheder og andre specialister i, hvordan de for eksempel redder regnskoven eller bedre kan producere varer i en virksomhed uden at slide for meget på naturen. *Det redder meget natur for os alle.*

5 Nævn én ting, der gør en stor forskel for naturen?

I Danmark er det vigtigste, du kan gøre, absolut at tænke over dit forbrug. Kig efter bæredygtigt producerede varer, der ikke har natur på samvittigheden, når du køber ind. Det kunne for eksempel være skånsomt fangede fisk. Det kunne også være kosmetik og fødevarer, der er lavet med bæredygtig palmeolie. Køb også gerne god kvalitet, når du for eksempel skal have en ny vaskemaskine eller cykel. Køb en, der er lavet af genanvendte materialer, og som kan skilles ad og repareres, hvis der er en smule galt med den. 'Brug-og-smid-væk'-kulturen er gift for vores planet.

Din støtte betyder alt. De små succeshistorier på de næste sider er din og vores andre støtters fortjeneste. Vi kunne ikke gøre det uden jer!

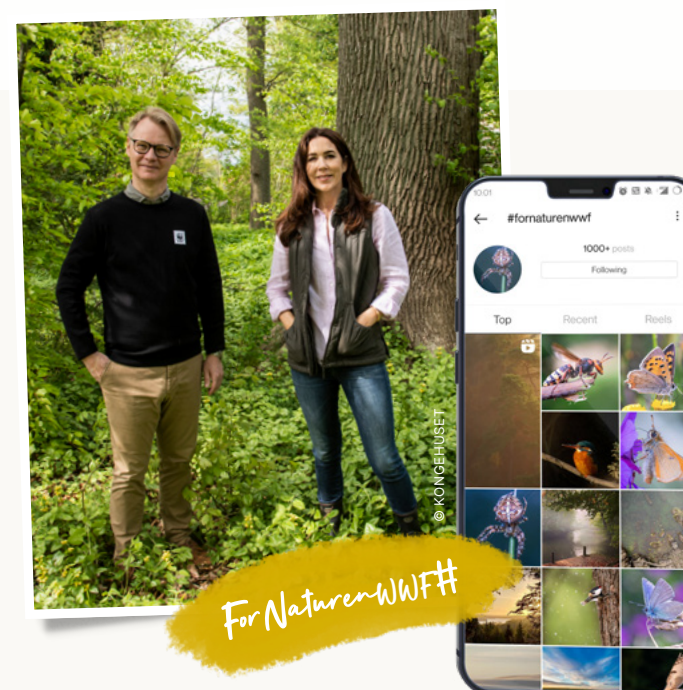
ÅRET DER GIK:

72 triumfer

FOR VERDENS NATUR

2021 har været et særligt år med en vedvarende global pandemi og en klimarapport fra FN med dystre udsigter. Men på trods af modgang må vi ikke glemme at fejre, når det går den rigtige vej. Her kaster vi et blik på alt det, vi sammen har opnået til gavn for verdens natur og vilde dyr.

TEKST: TRINE SCHOUW JENSEN // FOTO: ANDY ISAACSON

1

DANSKERNE STOD SAMMEN MED H.K.H. KRONPRINSESSEN

I foråret slog WWF Verdensnaturfonden og H.K.H. Kronprinsesse Mary et slag for den danske natur og biodiversitet med kampagnen "Sammen for naturen". Vi opfordrede danskerne til at dele naturbilleder på Instagram under **#ForNaturenWWF** for at hylde den danske natur og sætte fokus på den pressede biodiversitet. Kampagnen nød stor opbakning, hvilket blandt andet kom til udtryk i de næsten 3.000 opslag og mere end 2.000 kommentarer fra engagerede følgere.

2

AUSTRALIEN: GENOPBYGNING EFTER BRANDEN

Skovbrandene er slukket, men donationerne fra Danmark er stadig i spil. Hundrevis af vilde dyr har været i behandling, og tusindvis af træer plantes dagligt. Ved at beskytte og genoprette naturen sikrer vi nemlig, at den er mere modstandsdygtig over for eksempelvis tørke, temperaturstigninger og i sidste ende skovbrande. Frem mod 2030 er det planen, at WWF-projekter alene skal sikre, at **to milliarder træer** plantes for at genskabe koalaernes og andre dyrs hjem. ☺

En koala med sin unge bliver genudsat i Colquhoun State Forest, Victoria, Australien. Koalaen kom ind med svære brandsår på fødderne, men er nu i så god stand, at hun kan klare sig i naturen igen.

3
**BÆREDYGTIGT
FERSKVAND
OG RIGT DYRELIV**

Ferskvand er en knap ressource i store dele af verden, og knapheden bliver stadig mere kritisk i takt med klimaforandringerne. Derfor hjælper WWF virksomheder overalt i verden med at beskytte og genskabe lokale vandressourcer omkring deres fabrikker og anlæg. Novozymes, der er afhængig af vand til produktionen, har derfor indgået

partnerskab med WWF for at udvikle projekter, hvor virksomheden indgår bæredygtigt i lokalområdets vandressourcer. Det sker blandt andet ved at bevare og restaurere vådområder, hvor naturens egne kræfter bruges til at rense vandet, forebygge oversvømmelser og opretholde et rigt dyreliv.

5
**SKARPE SNUDER IMOD
HANDEL MED TRUEDE DYR** ➔

WWF's snifferhunde er et stærkt våben imod ulovlig handel med dyr. Super-snifferne gør livet surt for smuglere i hele verden og har blandt andet været med til at stoppe en container i Hongkong med mere end 1.000 stødtænder fra elefanter og skæl fra mere end 13.000 skældyr. I det østlige Rusland finder hundene ofte dele fra bjørne eller moskushjorte, som forsøges smuglet over grænsen til Kina. Selv i London-lufthavnen Heathrow bruges snifferhunde til at finde ulovlige smuglervarer hos de almindelige rejsende. Her er det typisk elfenben udformet som smykker.

Efter de voldsomme brande i Australien kunne de også med deres unikke evner hjælpe til med at snuse sig frem til overlevende koalaer i nedbrændte områder i Queensland.

I Indien er superhundene en del af en særlig taskforce, der bliver stationeret ved kritiske knudepunkter langs jernbaner og travle lufthavne, hvor transport af illegale varer desværre forekommer hyppigt. Og nu er det i forvejen talstærke team af 66 hunde forstærket med otte nye hunde, så det nu tæller 74 skarpe snuder som en del af Indiens "Railway Protection Force".

4
WWF-AFTRYK PÅ FINANSLOVEN

Det vakte stor glæde, da regeringen præsenterede en længe ventet natur- og biodiversitetsplan som en del af den danske finanslov for 2021. Planen havde nemlig et ganske betydeligt WWF-aftryk, der blandt andet betød

- 75.000 hektar urørt skov
- 15 nye nationalparker
- et uafhængigt og videnskabeligt biodiversitetsråd til at bistå udarbejdelsen af en ny biodiversitetsstrategi og -handlingsplan
- en lovrevision med henblik på at frigøre midler til biodiversiteten

Biodiversiteten i Danmark er i tilbagegang, og vi hænger i bremsen sammenlignet med andre EU-lande. Derfor har WWF Verdensnaturfonden længe presset på for at få et større politisk fokus på de udfordringer, vi står med. Mange af tiltagene i finansloven er baseret på WWF's anbefalinger, og derfor kan vi alle være stolte af, at det hårde arbejde har båret frugt. Pakken er måske det vigtigste fremskridt for naturen i Danmark i årtier. Nu glæder vi os til at følge implementeringen helt til dørs.

6
**WWF HAR SIKRET ENORM
BIODIVERSITET I ASIEN**

Dawna Tenasserim-landskabet mellem Myanmar og Thailand rummer stor, sammenhængende skov, der er blandt verdens vigtigste hotspots for biodiversitet. Området huser for eksempel hele otte forskellige vilde kattearter, som er en rekord på vores planet. Desværre truer planer om en tværgående vej sammenhængen mellem skovområderne. WWF arbejder for at sikre sammenhæng, og nu er det lykkedes at etablere et område for naturbevarelse i Kser Doh, der er et knudepunkt for sammenhængen. Det er endnu et vigtigt skridt i kampen for at bevare et af verdens mest unikke naturområder.

7
**VÆRDIFULD SKOV
GENOPRETTET I UGANDA**

I takt med COVID-19, faldende indkomst og mindre mad har folk i nogle distrikter i Uganda taget Kalinzu-skoven i brug for at overleve. Samtidig har restriktioner gjort det umuligt at patruljere her. Det har ført til skovrydning og tab af unik biodiversitet. I samarbejde med de lokale civilorganisationer i Uganda (KCSO) realiserede WWF en genopretningsplan, så 200 hektar afskovet land nu er genplantet, og den originale skov er godt på vej tilbage i samme stand som før COVID-19.

8
**BEDRE FORHOLD
FOR NÆSEHORN OG
FLODELFINER**

Narayani-floden har sit udspring højt i Himalaya og flyder igennem det sydlige Nepal. De omkringliggende landsbyer er afhængige af floden og vådområderne, som også er hjem for truede dyrearter såsom næsehorn og floddelfiner. Samtidig har en række industrier, herunder Carlsberg, produktionsanlæg langs floden. Sammen med WWF Verdensnaturfonden arbejder Carlsberg nu på at forbedre vandmiljøet, sikre genetablering af vådområder og skabe kollektiv handling med andre industrier, der har produktion langs floden. ➔

9

GODT NYT FOR GRØNLANDS MEST FOTOGENE HVAL

Tidligere var synet af de mægtige pukkelhvaler i Nuukfjorden næsten en selvskrevet oplevelse både for lokale og turister. Men det seneste årti er chancerne styrtet ned. Kaare Winther Hansen fra WWF Verdensnaturfonden i Grønland kan blandt andet fortælle, hvordan seks stedtro hvaler, der kunne kendes på halerne, stod for over halvdelen af de billeder, der blev taget på de populære hvalsafarier. De forsvandt imidlertid, efter det i 2010 igen blev lovligt at fange hvalerne inde i fjorden. Økonomisk giver det ikke mening at fange hvalerne inde i fjorden – indtægten fra salget af kød fra en hel pukkelhval svarer til én enkelt dags hvalsafari. Bestanden af pukkelhvaler har det fint ude på åbent hav, men inde i fjorden er der altså kun ganske få tilbage. Efter pres fra WWF Verdensnaturfonden er der imidlertid vedtaget en ny kommunalvedtægt. Den freder de seværdige pukkelhvaler, der trækker mange turister til, er en stor indtægtskilde og har en vigtig rekreativ værdi for lokalbefolkningen. En betydelig milepæl for WWF, pukkelhvalen og Grønland.

© NATUREPL.COM / TONY WU / WWF

© Y.-J. REY-MILLET / WWF

JAGUARER, MYRESLUGERE OG BRILLEBJØRNE KAN BEVÆGE SIG FRIT

10

Regnskoven på østsiden af Andesbjergene er blandt de mest artsrige i verden. Desværre trues skovene også af tømmerhugst, minedrift og skadelig landbrugsdrift. Derfor har WWF Verdensnaturfonden igangsat et nyt, stort projekt, der skal sikre naturen i en korridor mellem to nationalparker. Korridoren vil ikke bare sikre bevarelsen af unik natur, men sikrer også, at mange af områdets unikke dyrearter som jaguarer, store myreslugere og brillebjørne frit kan bevæge sig i et stort, sammenhængende område.

FLERE GRØNNE INVESTERINGER EFTER WWF-FOKUS

Danskernes pensioner er den største pengekasse i Danmark. Derfor hviler planetens fremtid i høj grad i pensionsselskabernes hænder. Og derfor udgiver vi hvert år en rapport, der undersøger danske pensionsselskabers klimafokus. Rapporten får stor opmærksomhed, både i pressen og blandt pensionsselskaberne selv, og har blandt andet bevirket, at flere pensionsselskaber har forpligtet sig til en CO₂-neutral portefølje og frasalg af fossile og klimaskadelige investeringer.

12

GORILLAER BESKYTTET GENNEM COVID-19-PANDEMI

Det var meget ulykkeligt, da ebola-udbruddet for næsten 20 år siden havde katastrofale konsekvenser for både mennesker og gorillaer. I nogle områder faldt gorillabestanden med 95 procent. Derfor har der også været grund til stor bekymring med COVID-19's indtog, da den, ligesom ebola, kan sprede sig hurtigt blandt gorillaerne. Det tager rigtig lang tid at genoprette en gorillabestand – faktisk op til flere årtier, og én nysende turist kan bringe hele processen i fare. Derfor er der iværksat ekstra sundhedsforanstaltninger, når det kommer til vores vilde gorillaer.

Siden pandemiens begyndelse har kun tre ansatte fået lov til at observere gorillaerne med et afstandskrav på minimum 15 meter, dog med undtagelse af et ugentligt lægetjek. Derudover er det ugentlige personaleskift rykket til hver anden uge for at reducere personaletrafikken og dermed minimere den mulige smitte. Desuden testes alt personale, når de møder ind på arbejdet i skoven, og de testes igen en uge senere, mens de er ude i marken. Og når parken genåbner, vil det være et krav med en gennemført COVID-vaccination samt en hurtigtest på dagen. 🌿

© BRENT STUBBON/GETTY IMAGES

SÅDAN BEVARER WWF NATUREN

Vi kan kun gøre så stor og afgørende en forskel for naturen, fordi vi arbejder på mange forskellige fronter.

Vi transformerer virksomheder

Private virksomheder driver meget af den globale økonomi, og derfor bærer de også et stort ansvar for klodens velbefindende. Med vores stærke eksperter inden for hav, biodiversitet, ferskvand, skov, klima og en lang række andre områder er det oplagt, at vi hjælper dem med at skabe forandring indefra. Vi tror på, at vi ved at samarbejde kan transformere hele sektorer til det bedre og levere resultater, der ellers ikke var mulige.

Vi arbejder sammen med lokalsamfund

Langsigtet naturbevarende arbejde og samfundsudvikling går hånd i hånd. Derfor arbejder vi altid tæt sammen med lokalbefolkninger, når vi iværksætter nye projekter. Både i udviklingsfasen, under implementeringen og i det efterfølgende arbejde. Sådan sikrer vi, at vores arbejde ender med de bedst mulige resultater for naturen og de vilde dyr samtidig med, at den lokale befolknings levestandard og muligheder bliver løftet.

Vi presser og påvirker politikerne

Naturen kan ikke forhandle for sig selv, så vi forhandler på dens vegne. Vi lægger pres på politikere, leverer viden, handlingsplaner og høringssvar. Vi holder skarpt øje med magthaverne og mødes med dem for at sikre den opmærksomhed, beslutsomhed og handling, som naturen fortjener.

LYS I MØRKET

TEKST: MARIA HOUEN ANDERSEN // FOTO: ÓLAFUR HARALDSSON

JO tættere du rejser på Nordpolen, des større bliver chancen for at se det smukke naturfænomen aurora borealis eller nordlys. Det opstår, når elektrisk ladede partikler fra solen rammer jordens magnetfelt. I mødet med magnetfeltet rejser partiklerne mod de magnetiske poler og skaber her det spektakulære lys.

📍 Spot fænomenet her:

Tættest på Danmark kan du opleve nordlys i Norge, Island eller Sverige. Du kan som udgangspunkt opleve nordlys hele året rundt, men i praksis kræver det en mørk nattehimmel, så det mest oplagte tidspunkt er fra oktober til marts.

LYS REDDER TUSINDVIS AF HAVSKILDPADDER

TEKST: MARIA ANDERSEN // FOTO: ANDREY NEKRASOV

Den helt store trussel mod havskildpadder verden over er fiskeri. Hvert år dør mange hundrede tusinde havskildpadder, fordi de bliver fanget i fiskenet og drukner. WWF har fundet en løsning, som vi arbejder på at få udbredt.

Fiskerne går måske efter at fange rejer, men når de hiver garnet op, har de ofte fanget en havskildpadder eller to. Skildpadderne ender faktisk i så høj grad i fiskernes net, at det er mere reglen end undtagelsen. Forskerne estimerer, at millioner af havskildpadder er endt som utilsigtet bifangst de seneste 20 år.

Derfor kan det heller ikke komme bag på mange, at seks ud af de syv havskildpadderarter, der findes, er kategoriseret som sårbare, truede eller kritisk truede på IUCN's rødliste. Det går med andre ord rigtig skidt for et af havets mest ikoniske dyr.

EN SUPER OPFINDELSE

Men nu er der håb. For at løse problemet med bifangst er WWF nemlig gået sammen med blandt andet National Oceanic og videnskabsmand Jesse Senko fra Arizona State University. Sammen har vi designet verdens første soldrevne LED-fiskenet.

Forskning viser os, at havskildpadder i høj grad bruger deres syn, når de leder efter mad, og ved at sætte lys på fiskenet er vi i stand til at afskrække skildpadderne og andre arter fra overhovedet at nærme sig nettene og blive viklet ind i dem.

DE NYE NET HJÆLPER FISKERE OG DYR

Vi har indtil videre testet en prototype i Baja California Sur i Mexico, hvor bifangsten lyder på seks til otte skildpadder per båd om dagen. Det bliver i sidste ende til tusindvis af skildpadder, som hvert år bliver fanget i fiskernes net alene i den region. Men med de nye soldrevne LED-lys kan vi se en kæmpe reduktion i bifangsten af skildpadder, faktisk på helt op til 95 procent. Og det vel at mærke uden at fiskernes samlede høst bliver reduceret.

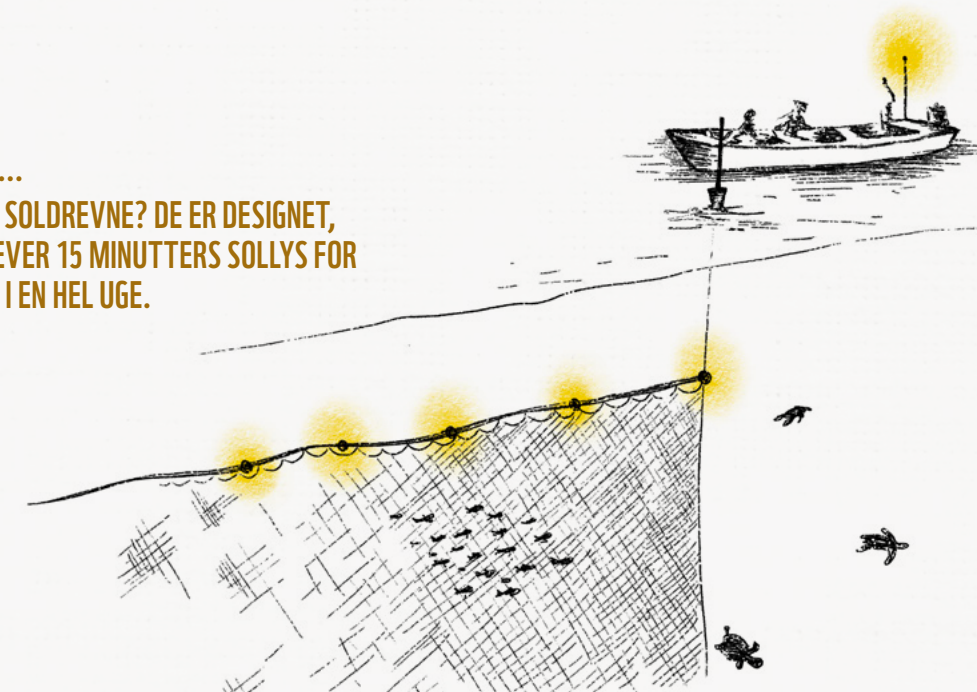
De nye oplyste net er ikke bare en god nyhed for verdens trængte havskildpadder. Faktisk sparer fiskerne også både tid og penge, fordi de ikke længere skal bruge kræfter på at skære bifangst fri af nettene og erstatte ødelagte net. På den måde bliver de nye net rent faktisk omkostningsfri.

VIDSTE DU, AT ...

LED-LYSENE ER SOLDREVNE? DE ER DESIGNET, SÅ DE KUN KRÆVER 15 MINUTTERS SOLLYS FOR AT KUNNE LYSE I EN HEL UGE.

Vi testede nettet i Mexico. Det viste os, at vi kan redde op til 95 procent af de skildpadder, som normalt vil drukne i fiskenet.

5 arter:

SÅDAN PÅVIRKER DET VARMERE KLIMA DYRENE

Sæson efter sæson vandrer dyr fra et levested til et andet i en konstant søgen efter føde, vinterophold og ynglesteder. Men hvordan påvirker det dyrene, når klimaet ændrer sig med hastige skridt? Det stiller seniorrådgiver Thor Hjarsen skarpt på her.

TEKST: MAGNUS BALSLEV // FOTO: ADRIANO GAMBARINI

Migration i dyreriget er et fascinerende fænomen. I takt med at sæsonerne skifter, spreder fisk, fugle, krybdyr, insekter og pattedyr sig mellem forskellige geografiske områder og tilbagelægger lange og til tider abnorme afstande. Drivværket er føde, bedre vejrforhold eller bare stedet at formere sig. Det er for mange arter en ressourcekrævende og risikobetonet affære at forlade et levested til fordel for et andet, som i mange tilfælde ligger flere tusinde kilometer væk. Men de gør det alligevel. Arternes træk- og vandringsruter har udviklet sig over titusinder og i nogle tilfælde hundredtusinder af år. Det er med andre ord dybt forankret i deres levevis og en del af deres tilpasning til økosystemerne.

Men alt imens vi kan falde på halen over eksempelvis havternens monstrøse træk fra Nordgrønland ned til havområderne ved Antarktis, ser vi flere og flere tegn på, at tingene ikke går sin vante gang. Stigende temperaturer, ekstreme vejrforhold, skovrydning, forsurening i havene og øgede vandstande er nogle af de konsekvenser, som millioner af arter i verden skal forsøge at tilpasse sig til – især dem, som migrerer.

Thor Hjarsen, seniorbiolog og fugleekspert i WWF Verdensnaturfonden, kan se tydelige forandringer i dyrelivets migrations- og udbredelsesmønstre. "Hvis du er fuglekigger i Danmark og ser på trækket om foråret eller efteråret, optræder arter nu langt hyppigere, end de gjorde for 20 til 30 år siden. Deres træk bliver igangsat af tidspunkter, lys eller temperaturer, der er faktorer, som spiller sammen. Og det, vi

kan se, er, at arter nu kommer tidligere og flyver afsted sydpå senere. Derudover dukker der helt nye arter op på træk, mens andre bliver sjældnere."

Ifølge Thor Hjarsen opstår problemet især, fordi der nu er mangel på levesteder. Dyrenes udbredelse flytter sig typisk nordpå med det mildere, varmere klima. Men det er nødvendigt, at stederne er egnet som gode levesteder. "Én ting er, om arterne kan flytte sig, om de kan nå at flytte sig, og om der er tilstrækkelige levesteder. En anden ting er, om de evolutionært er i stand til at leve det nye sted," fortæller Thor Hjarsen og uddyber: "Isbjørnen har eksempelvis en meget bred niche, den lever i. Den er det, man kalder opportunistisk, når det kommer til føde, levesteder og temperaturer. I det nordlige Canada lever der isbjørne i lavarktiske skove langs kysterne, men de findes også helt oppe i Qaanaaq (Thule) i Grønland i det vildeste højarktiske klima. Men modsat findes der også arter med en relativ snæver økologisk niche, især i troperne, hvor en lille temperaturstigning kan få hele bestanden til at kollapse. Det er formentlig årsagen til det kollaps, vi har set i mange tropiske bestande af frøer – ud over ødelæggelsen af deres levesteder. Så klimaændringerne øger helt klart presset på mange vilde dyr." ☺

Thor Hjarsen

Seniorrådgiver i naturbevarelse og biodiversitet hos WWF Verdensnaturfonden.

Sølvhejren yngler nu i Nordjylland

Sølvhejre
Ardea alba

Vi ser i stigende grad trækfugle i Danmark, som var relativt sjældne for 20 til 30 år siden. En af dem er sølvhejren. "Den er virkelig interessant i denne sammenhæng. Da jeg var ung fuglekigger for 30 år siden, så du den nærmest ikke i Danmark. Den var dybt sjælden," fortæller Thor Hjarsen.

Sølvhejren træffes nu oftere og oftere i Danmark, specielt i sommerhalvåret, og den har sågar udvidet meningen med sit besøg. "Den er begyndt at yngle et sted oppe i Nordjylland, og det er første gang, det sker i Danmark," fortæller Thor Hjarsen. I Danmark har vi allerede en hejrefugl i form af fiskehejren, men ifølge Thor Hjarsen bliver der ikke kamp med fatale følger. "De konkurrerer selvfølgelig i et eller andet omfang med vores hjemlige fiskehejrer, fordi de spiser noget af det samme, men eftersom der er småfisk nok, er det ikke noget, som truer den."

2 Monarkssommerfuglen er i vanvittig tilbagegang

Monarkssommerfugl
Danaus plexippus

Monarkssommerfuglen er et særegent trækfænomen. Hvert år rejser den østlige monarkssommerfugl mellem 2.000 og 4.500 kilometer fra sit yngleområde i det nordlige USA og Canada ned til de mexicanske skove, hvor den overvintrer. Men noget er gået galt. "Det er jo crashet fuldstændigt for monarken," fortæller Thor Hjarsen. "Der er klimaforandringer i både dens ynglesteder og overvintringssteder, som formentlig har stor indflydelse på dens migration. Tidligere var der milliarder af sommerfugle, som kunne opleves i kæmpe klynger på træer i overvintringsområderne. Det har været et decideret trækplaster for turister i Mexico, men bestanden er gået markant tilbage. Det er ikke muligt at foretage en optælling af populationen. I stedet vurderes bestandens status på, hvor stort et skovareal de beslaglægger. I vinteren 1995-1996 beslaglagde monarkssommerfuglene 45 hektar mexicansk skov. I vinteren 2020 var tallet nede på fem hektar. Det er en helt vanvittig tilbagegang," fortæller Thor Hjarsen.

Vidste du,

at klimaændringerne især vil påvirke arter, som er specialiserede og har små udbredelsesområder? Det vil sige arter, som allerede er truede og sårbare, og som kun findes på øer eller i bjergområder.

4 Tyklæbet multe er vild med Danmark

Tyklæbet multe
Chelon labrosus

Nogle steder i Danmark er vandets gennemsnitstemperatur ved havbunden i vintermånederne allerede steget med en grad, og det er nok til, at torsk og andre fiskearter er begyndt at flytte til koldere og dermed dybere vand. Så mens nogle arter forsvinder, kommer andre til. "Tyklæbet multe er helt klart en af de fiskearter, som vi ser hyppigere i Danmark." Den findes blandt andet i de kystnære dele af Sortehavet og Middelhavet samt i Nordøstatlant. "Vi har over de seneste årtier i stigende grad set multerne i danske farvande, fordi de foretrækker relativt varmt vand."

5 Addaxantilopen går en svær tid i møde

Addaxantilope
Addax nasomaculatus

Addaxantilopen lever i Sahara-ørkenen og har tilpasset sig et enormt varmt og tørt klima. I de varmeste perioder migrerer den typisk i grupper for bogstavelig talt at søge nye græsgange. Den migrerer sydpå mod Sahelzonen for at søge den første nedbør. Men noget tyder på, at det ændrer sig. "Prognoser viser, at der kommer til at være længerevarende tørkeperioder i den nordafrikanske region," fortæller Thor Hjarsen og fortsætter: "Det kan potentielt betyde, at levestederne reduceres for græssende pattedyr." Det er altafgørende for addaxantilopens og andre græssende pattedyrs overlevelse, at der er frodige områder, når der i forvejen er meget begrænset vegetation i Sahara-regionen. Addaxantilopen er ifølge IUCN kritisk truet med en bestand på under 100 individer, så antilopen med de lange, snoede horn er i høj grad sårbar over for klimaforandringer. 🐾

3 Nattergalen forsvinder

Nattergal
Luscinia luscinia

Mange kender nattergalen i Danmark, ikke nødvendigvis på dens udseende, men for dens smukke sang. Men i fremtiden vil det måske gå fløjten. "Vi kan se, at bestanden af nattergale er gået tilbage. Danmark er nattergalens sydligvestligste udbredelsesområde, så når der bliver varmere, bliver den gradvist skubbet mod nordøst, og ind kommer i stedet en art, som sjovt nok hedder sydlig nattergal." Og ifølge Thor Hjarsen går der ikke lang

tid, før denne fuglerokade finder sted. "Indenfor 10 til 15 år kommer vi nok til at høre flere sydlige nattergale og færre almindelige nattergale," siger Thor Hjarsen, som mener, at det er ærgerligt, hvis den almindelige nattergal forsvinder. "Det er da lidt trist at vide, at en fugl med så smuk en sang er på vej væk fra Danmark, for erstatningen synger altså ikke lige så kønt."

BIERNE BLEV KRYBSKYTTENS REDNING

TEKST OG FOTOS: JONAS LYSHOLDT EJDERSKOV

Thomas Kabarebe på 70 år har levet som krybskytte det meste af sit liv. Han er bare én af de over 1.600 krybskytter, som WWF siden 2013 har fået til at lægge sine våben og hjælpe med at bevare og genoprette naturen i stedet for at ødelægge den.

Det er midt på dagen i eftermiddagssolen i den beskyttede nationalpark Queen Elizabeth.

Det høje, tørre græs svajer stille i vinden, mens fuglene svæver i luften og happer de mange summende insekter. Thomas har været på jagt i tre dage, men han har ikke fanget noget. Endelig lyder der en raslen fra et stort dyr bag en busk. Det er en afrikansk elefant. Han sniger sig ind på det store dyr og står pludselig lige foran den. Ene mand dræber han den med sit spyd. Hvad han dog ikke ser er, at der er en anden elefant lige i nærheden. I løbet af det næste sekund er den helt tæt på ham. Han lader sig falde, og mens han ligger på jorden, prøver elefanten at spidde ham med sine stødtænder. Det mislykkes kun, fordi afstanden mellem dem er så stor. Thomas ruller rundt, kommer op og løber væk i en fart.

Sådan beskriver Thomas Kabarebe på 70 år de sekunder, der fik ham til at genoverveje sit liv som krybskytte. Hans seriøse omend rolige blik emmer af brogede historier. Han er iført en pæn hvid skjorte, et par sandfarvede chinos og en nusset blazer.

GIFT OG FAR TIL SEKS BØRN

Ved siden af sidder hans yngre ven Nelson

Tugumenawe på 44 år i et par lange, sorte gummistøvler, lysegrønne bukser og en stribet polo T-shirt. Han har et stort ar i panden, der vidner om en tid med flere sammenstød. Både Thomas og Nelson har været krybskytter i 30 år i den store nationalpark Queen Elizabeth, der ligger i det sydvestlige Uganda langs ækvator, og de har jagtet alt fra bøfler, antiloper og skovsvin til flodheste og elefanter.

DE HAR KRYBSKYTTERI I BLODET

De mødtes altid 10 til 15 mand lige uden for nationalparken og tog afsted samlet. Thomas' tre hunde førte an. "Jeg holdt mine to skarpe spyd og fulgte hundene. De angreb altid først og kæmpede, indtil de havde svækket dyret." Når de havde dræbt bøfler og flodheste, grillede de dyrene på bålet for at reducere deres vægt. Derefter slæbte de kødet med hjem til landsbyen.

De har begge krybskytteri i blodet. Deres fædre tog dem med flere gange om ugen og trænede dem i at håndtere et spyd og bruge hunde til at opsnappe lugten af vildt. Deres storebrødre havde vist dem vejen til nationalparken, og allerede som teenagere var det naturligt for dem at droppe ud af skolen og blive krybskytter. På den måde kunne de hurtigt få status ved at hjælpe familien med at få mad på bordet. Nelson

fortæller, at han begyndte som 14-årig. "Jeg dræbte seks bøfler på min første dag. Jeg var så spændt."

Han husker tilbage på en episode, hvor de efter flere dages jagt var faret vild, mens de var på flugt fra parkbetjente, der var på en af deres overvågningsoperationer. Thomas og Nelson havde deres bytte på slæb og brugte fem dage på at finde en anden vej ud af nationalparken. "Vi var altid bange for, at vi ville ende i hænderne på parkbetjentene, men det var vilkårene. Vi kunne ikke efterlade vores bytte." De to krybskytter var heldigere end mange af deres venner, som enten blev dræbt af vilde dyr eller arresteret af parkbetjente.

Thomas fortæller, at de betragtede deres dræbte venner som helte, men at livet som krybskytte kunne være ensomt. "Jeg var ofte isoleret i mange dage, men når jeg endelig kom hjem med kød, følte jeg mig til gengæld som landsbyens store mand."

EFTERSPØRGSLEN ER ENORM

Det er nemt at dæmonisere krybskytter for deres handlinger, når man hører de to mænds beretning og samtidig ved, hvor ødelæggende konsekvenser krybskytteri har for det vilde dyreliv i Uganda. Ifølge Uganda Wildlife Authority (UWA) er ☹

"LIVET SOM KRYBSKYTTE VAR ET LIV FULD AF BEKYMNINGER. BLEV JEG IKKE DRÆBT AF PARKBETJENTE, SÅ VILLE JEG BLIVE DET AF ET VILDT DYR ELLER EN OPRØRER." THOMAS KABAREBE, TIDLIGERE KRYBSKYTTE.

krybskytteri i mange tilfælde den primære årsag til, at vilde dyr risikerer at blive udryddet. Det er for eksempel tilfældet med den afrikanske elefant, hvoraf mere end 100.000 blev dræbt i Afrika på bare tre år mellem 2010 og 2012.

Det kan virke som en håbløs kamp at gøre en ende på krybskytteriet, når man tænker på de stærke kræfter, der står bag efterspørgslen på vilde dyr. Ifølge Interpol (red., The International Criminal Police Organization) er handlen med vilde dyr verdens fjerdestørste ulovlige industri, kun overgået af våben-, narko- og menneskehandel eller handel med forfalskede varer. Ulovlig handel med vilde dyr genererer ifølge FN for op imod 126 milliarder kroner årligt.

Bag det svimlende tal gemmer sig en global efterspørgsel på vilde dyr, der dog er særlig stor i Kina og Sydøstasien. Her bliver vilde

dyr brugt til traditionel medicin, religiøse formål, eksotiske retter til eliten og som kæledyr.

DE SULTNE SKYDER

Selvom efterspørgslen på vilde dyr er meget stor i Asien, skriver TRAFFIC, som er skabt af WWF og IUCN som led i bekæmpelsen af handel med vilde dyr, i en rapport, at vilde pattedyr i Uganda dog hovedsagelig bliver jagtet for bushmeat. Det betyder, at kødet fra de vilde dyr ender på bordet hos de lokale eller bliver solgt videre med tanke på konsum. 41 procent af Ugandas befolkning lever ifølge Verdensbanken i fattigdom. Tilmed lever 75 procent af befolkningen langt væk fra byerne og tæt på den dyrebare natur.

Lokalsamfundene er ofte nogle af de økonomisk dårligst stillede, hæmmet af mangel på infrastruktur og med begrænsede økonomiske og

sundhedsmæssige muligheder. Den manglende viden om seksuelle og reproduktive sundhedsrettigheder er med til at øge den ikke-planlagte høje befolkningstilvækst i Uganda.

Den hastigt voksende befolkning vil ifølge FN stige fra cirka 44 millioner mennesker i dag til over 100 millioner inden 2050. Befolkningen i Uganda er den næststørste i verden efter Niger med næsten halvdelen af befolkningen under 15 år. Mange fattige familier kæmper for at have råd til at sende deres børn i skole. Adgang til uddannelse af høj kvalitet mangler, og arbejdsløsheden blandt unge er stor. Det er derfor langt mere sandsynligt, at de unge griber til ulovlige aktiviteter og fastholder fattigdomscyklussen.

DET ER REN OVERLEVELSE

Ligesom mange andre unge mænd blev Thomas og Nelson taget ud af skolen til

fordel for krybskytteri. De skulle hjælpe med at brødføde deres familier, som der altid havde været tradition for.

“Vi er nødt til at kigge på, hvad der driver krybskytterne ud i nationalparken i første omgang, og det er sult,” fortæller Martin Asiimwe, som er koordinator for skov og biodiversitet i WWF Uganda.

For Nelson var det langt fra drømmen om den store profit, der drev ham ud i krybskytteri. Det var behovet for føde, og i sidste ende gjaldt det hans families overlevelse. “Det eneste, jeg kunne tænke på, var, at min familie ville sulte, hvis jeg stoppede. Vi var altid på jagt efter kød, som vi kunne spise og sælge i landsbyen, men hvis vi kom forbi en elefant, så gik vi efter dens stødtænder.”

Nelsons kone levede i frygt for sin mands sikkerhed i mange år og ville gerne have, at han stoppede med at jage. Han frygtede selv for sit liv, men frygtede også for det hårde liv uden vildt kød. Indtil han besluttede sig.

WWF VISER VEJEN

Hvis vi skal krybskytteri til livs, handler det om at give krybskytter bedre muligheder for at forsørge deres familier. “Vi bliver nødt til at vise dem, at det kan svare sig for dem at ændre deres levevis,” fortæller Martin Asiimwe.

Og det er netop det, WWF arbejder på. Vi laver oplysningskampagner og afholder workshops, der gør krybskytterne klogere på alternative måder at tjene penge på, heriblandt muligheden for at blive selvstændig.

Det var sådan en workshop både Thomas og Nelson deltog i. Her blev de introduceret til biavl, klimasmart landbrug, økoturisme og te- og kaffedyrkning. Alle sammen erhverv, der også hjælper med at reducere konflikter mellem mennesker og vilde dyr.

Nelson fortæller, at forløbet med workshops gjorde ham bevidst om en række ting, og at hele landsbyen, som deltog, blev opmærksom på farerne ved krybskytteri. “Men jeg blev også meget bevidst om, at der var mange fordele ved at ændre måden, jeg lever på.”

BIERNE GØR LIVET BEDRE

I dag har Thomas og Nelson begge afleveret deres jagtudstyr, inklusive alle deres våben, og de har afgivet løfte om at blive uden for den beskyttede nationalpark. Nu lever de

som mange tidligere krybskytter af nyt arbejde.

De blev begge vilde med biavl, som passede perfekt til dem, fordi de i forvejen havde plantet træer og frøplanter, der kunne tiltrække bierne og tilbyde dem den fornødne nektar.

“WWF støttede vores eks-krybskyttegruppe med 60 bistader og hjalp os med at sætte dem op på grænsen til nationalparken,” fortæller Thomas, der fik mod på at starte

“VI ER NØDT TIL AT SE PÅ, HVAD DER DRIVER KRYBSKYTTERNE UD I NATIONALPARKEN I FØRSTE OMGANG, OG DET ER SULT”

Martin Asiimwe, koordinator for skov og biodiversitet i WWF.

som biavlere efter et besøg hos nogle etablerede biavlere, som WWF havde arrangeret.

Nelson fortæller stolt, at alle gruppemedlemmerne var begejstrede, og især kvinderne i landsbyen. “Mit liv er blevet meget bedre. Vi kan sælge

honning og andre produkter fra vores bier og stadig have til os selv. Bierne bestøver vores afgrøder, og vi får et langt højere udbytte.”

WWF har desuden hjulpet med at få kontakt til en lokal biavlforening, som kan assistere med kontinuerlig læring, så de omvendte krybskytter kan blive endnu bedre honningproducenter.

Sidenhen er gruppen af tidligere krybskytter i området blevet styrket og har fået flere medlemmer.

For Martin Asiimwe er det meget tilfredsstillende at se, når det lykkes at ændre en krybskyttes tankegang og motivere ham til skifte levevej. “Mange bliver selvstændige gedehyrder og landmænd, og omkring 60 procent af dem engagerer sig i biavl, hvor de både har en øget indkomst og bedre vilkår.”

Det helt afgørende for at få succes med at omvende krybskytter er dog, at de relativt hurtigt oplever, at deres nye erhverv giver afkast. Det kan modvirke deres behov for at vende tilbage til krybskytteri, som giver afkast uden nogen investering.

DE LOKALE BAKKER OP

WWF har siden 2013 omvendt over 1.600 krybskytter fordelt på 16 eks-krybskyttegrupper i de beskyttede områder omkring Queen Elizabeth, Kalinzu, Bwindi, Maramagambo og Rwenzori Mountains, og det har været en stor succes. “I dag er der flere krybskytter, der lægger deres våben, fordi de kan se fordelene ved det,” fortæller Martin Asiimwe.

James Okware er senior parkbetjent for Uganda Wildlife Authority (UWA) i Rwenzori Mountains Nationalpark, og

3 AF KRYBSKYTTERNES FAVORITTER

Flodhest

Verdens tredjestørste landlevende pattedyr bliver jagtet for dens kød og elfenben. Hjørnetænderne i undermundens hos hannerne kan blive lige så store (cirka en halv meter) som mange af de elefantstødtænder, der kommer på markedet i dag. Flodhestens tænder har desuden den fordel, at de ikke gulner.

Den anslåede flodhestebestand i Uganda er på omkring 7.000.

Løve

Efterhånden som tigreren er blevet sjældnere, bliver krybskytteri af løver mere populært. Løvetænder, kløer og knogler sælges nu som tigerprodukter. De bruges i traditionel afrikansk og asiatisk medicin og i en række luksusprodukter såsom smykker.

Det er anslået, at der er under 500 individer tilbage i Uganda, fordelt på fire beskyttede områder. Arten er uddød i omkring 26 afrikanske lande.

Afrikansk elefant

Den afrikanske elefant er opdelt i to arter, skovelefanten og savanneelefanten. Savanneelefanten betragtes som truet, mens skovelefanten er kritisk truet. Det er verdens største landlevende pattedyr, og de bliver jagtet for deres stødtænder og deres hud.

I dag anslås det, at der er 5.000 elefanter tilbage i naturen i Uganda.

han mener, at faldet i krybskytteri kan tilskrives WWF's arbejde med at forbedre lokales levevis og give dem alternative indkomstkilder. Der er sket et drastisk fald i antallet af drab på vilde dyr inden for de seneste år. Samtidig har arbejdet fået de lokale til at sætte pris på naturens værdi. "Der er allerede sket en stor forbedring, og der har været en positiv reaktion fra lokalsamfundet i kampen for at gøre en ende på krybskytteri."

Nelson Tugumenawe og Thomas Kabarebe bruger nu deres kræfter på at forfine og sælge deres honning. Inden for de næste få år vil de gerne have deres honning ud på de internationale markeder.

vilde dyr og mere bæredygtig brug af økosystemer er derfor altafgørende for landets globale udviklingsmål."

WWF planlægger at skalere projektet yderligere op ved at tilbyde en fordelspakke for eks-krybskytter og inkludere længerevarende erhvervsfaglig udvikling for unge eks-krybskytter og enker af eks-krybskytter og bushmeatsælgere.

ET FORANDRET LIV

Som erfaren eks-krybskytte og formand for gruppen af tidligere krybskytter er Thomas bindeled mellem parkmyndighederne og lokalsamfundet. Han spiller i dag en stor rolle i at styrke relationerne, så de undgår konflikter mellem de to parter. Han er glad for,

at han kan bidrage til at mobilisere så mange i naturbevarelse som muligt. Han taler ofte til fællesmøder om sine erfaringer og går fra dør til dør for at omvende nuværende krybskytter. "Jeg angreder stadig alle mine synder fra de 30 år, jeg var krybskytte."

Nelson bruger heller ikke sin fortid forgæves. "Nogle gange tager jeg med parkbetjentene rundt på patrulje og tager dem med til forskellige steder, hvor jeg mistænker, at der kunne være krybskytter."

Thomas tænker ofte tilbage på sin fortid, men er optimistisk omkring fremtiden som biavlser. "Livet før var altid et liv med bekymringer. Hvis jeg ikke blev dræbt af parkbetjente, så ville jeg blive det af

vilde dyr eller en oprører. I dag tænker vi kun på at forfine vores honning, så vi hele tiden gør den mere attraktiv." Ambitionen er at distribuere honningen til de nationale og internationale markeder inden for et år eller to.

Tidligere på året var der præsident- og parlamentsvalg i Uganda, og her engagerede de sig begge ved at få kandidaterne i tale og påvirke deres taler for at sikre, at de åbent fordømte krybskytteri og opfordrede befolkningen til at omfavne andre alternativer til forbedring af deres levevilkår. "Vi vil gerne være med til at stoppe krybskytteriet i alle de lokalsamfund, der lever tæt på den vilde natur. Hellere i dag end i morgen," fortæller Nelson. 🌱

Omkring 400 har opgivet krybskytteri i Rwenzori Mountains, og det har medført et fald i ulovlige aktiviteter med 10 procent, fortæller Martin Asimwe. De lokale støtter op om succesen. "De ved godt, at det ikke kan svare sig at jage de vilde dyr. De mest efterspurgte vilde dyr som elefanter, flodheste, løver, bøfler og antiloper er samtidig de største turistattraktioner." Det har en positiv indvirkning på væksten af dyreliv, og det forbedrer muligheden for turisme i fremtiden, forklarer han.

Ifølge TRAFFIC's Alessandra Rossi er netop turismen vigtig i fremtiden. "Uganda er afhængig af sit vilde dyreliv og sine naturressourcer for at støtte dets økonomi, vækst og udvikling gennem turisme. Bevaring af

↑ WWF har hjulpet Martin og Nelson i gang med livet som biavlere ved at give dem 60 bistader.

NATUREN VINDER

WWF har været med til at omvende omkring 1.600 krybskytter, siden projektet begyndte i Uganda i 2013. Det har ført til øget indberetning af krybskytteri fra lokalsamfund og eks-krybskytter. De omvendte krybskytters levevilkår er blevet væsentligt forbedret, og deres årlige indkomst er steget til det dobbelte, efter at de har givet afkald på krybskytteri.

Som følge af de nye erhverv, som de tidligere krybskytter rykker over i, er der blandt andet blevet gendannet omkring 6.000 hektar naturskov svarende til arealet af Fanø Kommune.

KILDE: MARTIN ASIIMWE, KOORDINATOR FOR SKOV OG BIODIVERSITET I WWF UGANDA.

“VI EJER IKKE JORDEN, VI LEJER DEN”

Radiovært Iben Maria Zeuthen har en lidelse. Den plager hendes sind og tanker. Den hedder solastalgia og dækker over den melankoli, der opstår i os, når naturen og dens arter forsvinder for øjnene af os.

TEKST: ANDERS RUNE MATHIASSEN // FOTO: CARSTEN BUNDGAARD ANDERSEN

Som barn havde jeg ikke min faste gang i naturen. Men jeg har altid elsket at være i den. Desværre opsøger jeg den ikke længere så ofte, for når jeg er i den, rammes jeg af sorg over al den skønhed og alle de arter, der forsvinder. Milliarder af års tilpasning, som vi mennesker med ét sletter fra naturens store fortælling. Det efterlader et kæmpe tomrum – både i naturen og i os selv. Det fylder mig med en sorg, jeg næsten ikke kan bære.

Hver morgen møder naturen os med sit smil i form af en solopgang – et værk, der burde få os til at bøje os i næsegrus beundring og få respekten til at boble i os. Og som menneske er det forfærdeligt at være vidne til, at vi ikke kan gengælde dens gavmildhed. Men det er vigtigt for mig at sige, at naturen ikke er noget pussenusset kæledyr, der har brug for vores bekræftelse. Den er ligeglad med os. Ja, den har jo ikke engang brug for vores omsorg. Den er langt vildere og mægtigere end det.

Vi ejer ikke jorden. Vi lejer den. Og når man lejer noget, står det som et krav i kontrakten, at man skal efterlade lejemålet i samme stand, som man overtog det. Nu beskæftiger jeg mig også med tro gennem mit radioprogram Tal til mig. Og jeg ser en lige linje mellem tro og respekt for skaberværket, der er den natur, vi har til låns i den tid, vi er her.

Lidt for kloge, alt for ærgerrige. Som jeg ser det, er de store skurke kapitalismen og vores egen intelligens. Det er kapitalismen, der har drevet os til at ville have mere. Og når nogle skal have mere, er der andre, der får mindre. Mindre plads. Mindre respekt. Og det er naturen og dens vilde arter, der lige nu bøder for vores higen efter mere.

Med vores intelligens har vi opfundet et hav af produkter, der skulle dække behov, vi ikke vidste, vi havde. Og det har slidt på naturen. På den anden side kan man ikke bebrejde mennesker at tage imod de goder, de bliver tilbudt. Men jeg synes, naturkrisen med al tydelighed skrider efter politikere, der styrer vores forbrug med restriktioner, planlægning og vejledning.

Oftentimes hører jeg, at vi skal redde naturen for vores egen skyld. Eller fordi den er værdifuld for os mennesker. Jeg synes, vi skal væk fra den tankegang. Naturen er ikke til for os, og den skal ikke heles for vores skyld. Vi skal gøre det, fordi det er det rigtige at gøre. Fordi den har en berettigelse i det, den er. Fordi den er hellig. Ja, for mig er naturen selve kropsliggørelsen af det guddommelige. Og vi er nødt til at bruge vores empati – at lytte efter, så den kan fortælle os, hvad den har brug for. Hvad er det for et ekko, naturen sender tilbage som svar på vores handlinger? Det er vist rimelig klart! Den vil have fred og plads.

Lad os håbe, det lykkes for os.

Iben taler om Gud med mennesker

Iben Maria Zeuthen bor i København med sit barn og sin kæreste. Dokumentarist, radiovært og aktuel med programmet Tal til mig på P1, der handler om tro.

WWF

LUK SOMMERFUGLENE IND I DIT HJEM

2022 bliver et farvestrålende og lærerigt år med WWF Verdensnaturfondens kalender på væggen.

Hver måned har fået sin egen smukke sommerfugl, og der er interessante fakta om arten. Når du køber kalenderen, støtter du WWF's arbejde med at bevare truede arter og genoprette ødelagt natur.

KØB NU FOR 249 KR. PÅ SHOP.WWF.DK

ELLER BESTIL PÅ SMS. SEND '2022' TIL 1217

(+50 kr. i forsendelse)

*Den perfekte mandelgave,
værtindegave eller julegave.*